

PUTİNİZM RUSYA'SI YENİ SOĞUK SAVAŞ'A HAZIR MI?

02.01.2017

Star, 01 Ocak 2017

Rusyanın, yeni Soğuk Savaşın bir tarafı olarak ısıtılması Batı medyasında oluşturulan Diktatör Putin nefretinin çok ötesinde, stratejik düşünce kuruluşlarının analizlerinde de kendisini gösteriyor. Fakat aynı parametrelerle kurulacak bir Soğuk Savaşta Rusya belki Sovyetler kadar güçlenebilir ve askeri bir küresel güç olabilir ama tarih Sovyetlerin sonu kısmında da tekerrür edebilir.

Romen filozof Emil M. Cioran, Rusyanın tarihte yer alabilmenin acısını çektiği tespitinde bulunur. Bu anlamdaki son büyük acısını yarım yüzyıl boyunca Soğuk Savaşla tarih sahnesinde yer alarak yaşayan ve bu savaştan mağlup taraf olarak çıkan Rusya, Yeltsinle birlikte girdiği süreçte varlık ve beka sorunu gibi bir acıyla da karşı karşıya kalmıştı. İyi-kötü küresel bir güç olan Sovyetler Birliği konvansiyonel bir savaşa dahi gerek kalmadan yıkılmış, elde kalan Federasyonun da yakın çevresi olarak gördüğü Kafkaslar ve Balkanlar gibi bölgelerden bile tecrit edilerek küçük bir ulus devlete dönüşmeye başladığı sarhoş Yeltsinli bir başka acıya düşer olmuştur.

Tek kutup felakettir

Teslim bayrağının çekildiği Gorbaçov ve Rusya devletinin teslim edildiği Yeltsin dönemlerinin getirdiği Rusyanın kabuğuna çekilerek tarihte yer alamayacak olması duygusu, Rusya devletinde bir refleks olarak Putin-izmi bir anlamda mecbur kılmıştı. Sovyetler Birliğinin yıkılmasından yaklaşık 10 yıl sonra iktidara gelen Vladimir Putin, Rusyanın yeniden Ben varım demesinin bir simgesi olmuştur. Yeltsinin Rusya devletini teslim ettiği oligark sermaye gruplarını tasfiye ederek işe başlayan Putinizm Rusyası, 2000li yıllarda yakın çevresindeki sorunları hallederek ve yüksek Petrogaz fiyatlarıyla ekonomisini güçlendirerek toparlanma süreci yaşadı.

Rusyanın, Batıyı ve özelde Amerikayı, varlık ve bekasını tehdit etmekle suçladığı bu dönem Putin-izmin arka planda Neo-Sovyet düşlerinin olduğu yeni bir Soğuk Savaşın tarafı olmaya da hazırlanmasıydı. Putin 10 Şubat 2007de 43. Münih Güvenlik Konferansında yaptığı konuşmada bunu ilk kez çok açık bir şekilde söyleyecekti:

Günümüz dünyasında, tek kutuplu dünyanın kabul edilemez olmasının yanı sıra, aynı zamanda imkansız olduğu kanaatindeyim (* Ve aslına bakarsanız, bağımsız yasal normlar, gittikçe bir devletin hukuk sistemine benzemektedir. Bu tek devlet, en önemlisi ve en başta ABD, her yönden ulusal sınırlarının ötesine geçmiştir. Diğer uluslara dayattığı ekonomik, siyasi, kültürel ve eğitimsel politikalar bunun kanıtıdır. Peki, bundan kim hoşnut? (* BM yerine NATO ya da AByi koymamıza gerek yok.

Putin yaptığı konuşmada tek kutuplu bir dünyanın felaket olacağını söylerken, hazır denenmiş bir Soğuk Savaşın bilinen bir düşmanı olan Rusyanın yeniden küresel dengenin bir tarafında olmasını

ima ediyordu. Nitekim Putin bu konuşmayı yaptıktan yaklaşık bir buçuk yıl sonra, Rusya Gürcistana savaş açacak ve Sovyetler yıkıldıktan sonraki ilk toprak kazanma başarısını elde edecekti.

Soğuk Savaşın galibi olarak Batı dünyası ve özelde de doğrudan Amerika gibi görünse de aslında Soğuk Savaşın sona ermesi Amerikan Yüzyılının da bitişiydi. Amerika küresel liderlik rolünün zirvesine paradoksal bir şekilde Soğuk Savaşın en netameli dönemlerinde ulaşmıştı. Başta merkezi kıta Avrupası ülkeleri ve Britanya olmak üzere Batı bloğunu konsolide edecek ve Batının doğal hamisi olacak bir Amerika için Sovyet tehdidi makul bir meşruiyet aracıydı. Soğuk Savaş diyalektiği ve jeopolitiği temelde, ülkelerin bu karşılıklı korkular üzerinden Amerika ve Sovyetler Birliğinde kümelenerek iki merkezde kutuplaştığı küresel dengeyle şekillenmişti.

Soğuk Savaş düzeni tüm Avrupa ülkelerinin birbirlerini tüketerek son tahlilde yenildiği II. Dünya Savaşında yenilmeyen tek Batılı güç Amerikanın mutlak hegemonyasıydı. Bu düzenin karşı tarafında yer alan ve Batı için gerekli şeytan olan Sovyetler de benzer şekilde kendisine düşen alanlarda gücünü pekiştirse de, ekonomisi kötürüm bir askeri güç olarak kontrol edilebilir ve yenilmesi mukadder bir rakipti. ABD-İngiltere bloğu, Soğuk Savaş döneminde Sovyet tehdidi üzerinden NATO şemsiyesi altında yaptığı hamlelerle, ekonomisi sağlam temellere dayanan merkezi Avrupa ülkelerinin askeri bir güce de dönüşmesini önleyerek küresel bir güç olma ihtimaline ciddi darbe vuruyordu. Bugün bu stratejinin son hamlesi Brexit olarak tezahür ederken, Çinin küresel ekonomiye dahil olmasıyla ekonomisi ciddi yaralar alan Avrupa hâlâ müstakil bir ordusu olmaması gerçeğiyle yüzleşmeye çalışıyor.

Rusya ile Çine hamle

Trumpla birlikte izolasyonist politikalara yöneleceği anlaşılan Amerikanın bu yeni politikasını, faydası zararını karşılamayacak yerlerden çekilme olarak açıklayabilir, bu anlamda da Amerikayı Ortadoğudan Uzak Doğuya çekmeye başlayan Obama Doktrininin bir devamı olarak okuyabiliriz. Putinin 2007-Münih konuşmasının da ABDnin yeni stratejisinin küresel fay hatlarında oluşturacağı vakumun doldurulmasıyla ilgili olduğunu dikkate aldığımızda, Putin-izmin bu misyonu için küresel bir mutabakat olduğu, sadece yöntem konusunda ayrılıklar olduğu söylenebilir.

Sovyetlerin Soğuk Savaş boyunca Amerikaya Avrupayı kuşatma meşruiyeti veren bu misyonu bugün, Putin-izimli Rusya üzerinden benzer bir rolle Avrupanın da dahil olduğu ama artık ağırlıklı olarak Çinin dengeleneceği yeni bir Soğuk Savaşla kurulmak isteniyor. ABDnin Rusya üzerinden Çinle daha etkin bir mücadele stratejisi, birbirini tamamlayabilecek iki taktik hamleyle gerçekleştirilebilir: Amerikanın uzlaşarak bölüşelim, bölüşerek uzlaşalım çerçevesinde kendisi için faydasız yerleri, çekilerek Rusyaya bırakması ve böylelikle Çine daha da yoğunlaşması; ikinci olarak da Rusyayı Çine karşı özellikle askeri güç olarak öne sürerek Çini hantal askeri harcamalara mecbur bırakması.

Bu yeni Soğuk Savaş taleplerinin işaret fişeklerini Batı yakasında dillendiren simge isim ise, mütemadiyen görüştüğü Putinle şahsi dostluğu bilinen ve geçen ay Putine Onu Hitlerin Kavgam kitabıyla değil, Dostoyevski romanlarıyla anlayabilirsiniz * Kendisi Dostoyevski romanlarından çıkmış birisi gibi iltifatlarında bulunan Henry Kissinger.

Kissingerin Rusyaya biçtiği rolü ve Rusyanın askeri ve politik beyin olacağı küresel bloğun yapıtaşlarını, yeni Soğuk Savaşın ilk büyük provasının yapıldığı Suriye iç savaşıyla ilgili olarak farklı zamanlarda yaptığı açıklamalarda okuyabiliyoruz: Rusya, çelişkili ve karmaşık ABD politikalarının neden olduğu vakumu dolduruyor (* DEAŞa darbe vurmak, Esedin devrilmesinden daha önemli

(...) Suriyeye müdahale küresel sistemi çökertme riski taşıyor.

Soğuk Savaş yıllarında Avrupayı Avrupanın telefon numarası kaçtı? diyerek aşağılayan Kissinger, Rusyaya ambargo uygulayan Avrupaya kendi Hitlerlerini de hatırlatarak Rusyayı yeni Soğuk Savaşın tarafı olarak pazarlıyor. Kissingerın bu yaklaşımındaki stratejik aklı; ekonomisi ağırlıklı olarak petrol ve gaz gelirlerine bağımlı olan Rusyanın düşen enerji piyasası fiyatlarıyla birlikte yaşadığı ekonomik sıkıntılara, birkaç cephede yaptığı savaşlar ve Batının uyguladığı ambargolar eklenince, Rusyanın yeni Soğuk Savaşı sürdürecektir asgari bir güce ulaşmasını istemesinde arayabiliriz.

Rusyanın muazzam coğrafi genişliği ona neredeyse tüm küresel meselelere müdahil olabilecek fırsatlar veriyor. Rusyanın yeni Soğuk Savaşın bir tarafı olarak ısıtılması Batı medyasında oluşturulan diktatör Putin nefretinin çok ötesinde, stratejik düşünce kuruluşlarının analizlerinde de kendisini gösteriyor. Örneğin, Foreign Policyden Paul Miller geçtiğimiz kasım ayında yazdığı Letonyada III. Dünya Savaşı Nasıl Başlayabilir? başlıklı makalesinde, Rusya-NATO ilişkilerinin Baltık ülkelerinde gerileceğini ve hatta 3. Dünya Savaşına yol açabileceğini iddia etmişti.

Peki Rusya için, Neo-Sovyet duygularını tatmin edeceği yeni bir Soğuk Savaş ne anlama geliyor? Aynı parametrelerle kurulacak bir Soğuk Savaşta belki Sovyetler kadar güçlenecek ve askeri bir küresel güç olacak ama tarih Sovyetlerin sonu kısmında da tekrür edecek.

Rusyanın tarihte yer alması ya da almamasının kendisine acı vermemesi; Soğuk Savaş gazı ve Kissinger hormonu yerine, tabii sınırlarında oluşan organik bir yaşam alanında ekonomisine ve demografik/kültürel sorunlarla boğuşan sosyolojisine yatırım yapmasıyla olabilir ancak.

Bir Rus atasözünde de denildiği gibi: Barda bulduğunu, barda kaybedersin.

Cengiz Sözübek / Yazar

Kaynak/Source: